

INSTITUCIONET E PËRK
PRIVREMENE INSTITU
PROVISIONAL INSTITUTI

Public Consultation on The
Numbering Plan
Seancë Publike për Planin e
Numeracionit

Autoriteti Rregullar
Telekomunikacioni
Regulativni Auto

INSTITUCIONET E PËRK
PRIVREMENE INSTITU
PROVISIONAL INSTITUTI
Autoriteti Rregulla
Telecommunicatio
Regulativni Auto

The Numbering Plan

Plani i Numeracionit

By Burim Bivolaku, Senior Advisor
on behalf of TRA Working Group
on Numbering Plan

Overview - Përmbledhje

- Legal basis
- Current Numbering Arrangements
- TRA Proposal for Numbering Plan
- Further work
- Baza ligjore
- Rregullimi ekzistues i resurseve numerike
- Propozimi i ART për Planin e Numeracionit
- Puna e mëtutjeshme

Legal Basis

- Law on Telecommunications (UNMIK Reg 2003/16)
 - Section 1 Scope and Purpose
 - Section 37 Assignment of Numbers
 - Section 38 Term, Amendment, Validity, Revocation and Expiration
 - Section 39 Transferability of Assignment of Numbers
 - Section 68 Management of Numbering Plan
- EC Directives
 - 1998 Aquis
 - Full Competition Directive 96-19-EC
 - Interconnection Directive 97-33-EC
 - Number Portability & CPS 98-61-EC
 - 2003 Aquis
 - Framework Directive 2002-21-EC
 - Universal Service Directive 2002-22-EC

Baza Ligjore

- Ligji mbi Telekomunikacion
 - Neni 1 Fushëveprimi dhe qëllimi
 - Neni 37 Ndarja e numrave
 - Neni 38 Kohëzgjatja, ndryshimi, vlefshmëria, revokimi dhe skadimi
 - Neni 39 Transferimi i numrave të ndarë
 - Neni 68 Menaxhimi i planit të numeracionit
- Direktivat e Komisionit European
 - Pakoja e vitit 1998
 - Direktiva e konkurrencës së plotë 96-19-EC
 - Direktiva e interkoneksionit 97-33-EC
 - Portabiliteti i numrave & CPS 98-61-EC
 - Pakoja e vitit 2003
 - Direktiva kornizë 2002-21-EC
 - Direktiva e shërbimit universal 2002-22-EC

Current Numbering Arrangements – Situata ekzistuese

- Residue of old yugoslav numbering plan
- PTK manages all numbering resources
- 4 million geographic numbers and 1 million non-geographic mobile
- Non-conformity with EC Directives and ONP Framework
- Mbetje e planit të vjetër jugosllav të numeracionit
- PTK menaxhon me të gjitha resurset numerike
- 4 milion numra gjeografik dhe 1 milion numra jo-gjeografik mobil
- Mos-konformitet me Direktivat e BE dhe Kornizën ONP

The Numbering Plan – Plani i Numeracionit

- EBRD Recommendations
- Immediate issues that should be solved by the approval of the Plan
- Public Consultation on Numbering Plan
- Content of the Plan
- Future Work
- Rekomandimet e BERZH
- Çështjet immediate që duhet t'i zgjidh aprovimi i Planit
- Konsultimet publike mbi Numeracion
- Përmbajtja e Planit
- Punët e mëtutjeshme

EBRD Recommendations

- Report compiled by Booz Alen Hamilton on behalf of EBRD – Radio Frequency Spectrum & Numbering Resources Management. It can be found in <http://art-ks.org> ->Publications->Studies
- TRA, rather than PTK assumes control of numbering resources
- Ongoing soft-switch implementation will offer for number portability and other telecommunications advanced features, currently not possible in Kosovo
- For new market entrants, it will be essential availability of numbering resources, to ensure that they are able to legitimately develop as properly licensed entities
- TRA, with support of UNMIK and Government, other telecom participants should continue to advocate to ITU-T to issue a separate CC for Kosovo
- TRA, in consultation with stakeholders should develop National Numbering Plan
- National Emergency Numbering System should be developed and implemented for all type of users
- TRA should assume responsibility for coordinating any work on standards related to numbering and act as an interface with ITU-T

Rekomandimet e BERZH

- Raporti i plotë gjendet në <http://art-ks.org> ->Publication -> Studies. Është shkruar nga Booz Alen Hamilton, sponsorua nga BERZH.
- ART duhet të marrë nën kontroll menaxhimin e resurseve të numeracionit
- Disponueshmëria e resurseve numerike është esenciale për ofruesit potencialë të shërbimeve
- ART me ndihmën e UNMIK dhe Qeverisë duhet të vazhdojë përpjekjet për të lobuar ITU për marrjen e kodit kombëtar
- ART në konsultime publike me palët e interesuara duhet të përgadit planin e numeracionit
- ART duhet të marrë një rol udhëheqës për koordinimin e të gjitha aktiviteteve për standardet e numeracionit dhe të shërbejë si institucion i ndërlidhjes me ITU-T
- Duhet të zhvillohet dhe implementohet një sistem unik i numeracionit emergjent për të gjithë shfrytëzuesit

Telecom Sector issues/requirements

- Liberalisation of all telecom sectors – requirements for numbering resources, e.g. IPKONet Fixed License, and 2nd mobile license
- Introduction of new services in the telecom sector
- Administration of Numbering resources by TRA, as required by Law
- Creation of necessary infrastructure (legal and technical) in advance, before the resolution of Country Code issue

Çështjet dhe kërkesat immediate të sektorit telekomunikues

- Liberalizimi i të gjithë sektorëve telekomunikues – kërkesat për resurse numerike, p.sh. Licenca fikse për IPKONet dhe licenca për operatorin e dytë mobil
- Paraqitja e shërbimeve të reja
- Administrimi i resurseve numerike nga ART, në bazë të detyrimeve nga Ligji për telekomunikacion
- Përgaditja paraprake e infrastrukturës ligjore dhe teknike, në pritje të alokimit të kodit CC

Public Consultation Process

- Section 10 Public Hearings, Law on Telecommunication about Public Consultation
- 12 September 2006 – Expert Level Meeting with Key stakeholders
- 12 October 2006 – Consultation paper on National Numbering Plan issued
- 27 October 2006 – Deadline for Responses
- 27 November 2006 - TRA report on responses
- 8th December 2006 – Public face-to-face meeting with stakeholders
- By end of December 2006 – Formal Regulation on Numbering Plan, as part of telecom sector secondary legislation

Procesi i konsultimeve publike

- Neni 10 Seancat Publike
- 12 Shtator 2006 – Takim në nivel ekspertësh
- 12 Tetor 2006 – Publikimi i dokumentit konsultues për planin kombëtar të numeracionit
- 27 Tetor 2006 – Afati i fundit për dorëzimin e komenteve me shkrim
- 27 Nëntor 2006 – Publikimi i raportit të ART për komentet e pranuar
- 8 Dhjetor 2006 – Seancë publike me palët e interesuara
- Aprovimi i Rregullores për numeracion deri në fund të Dhjetorit 2006

The Numbering Plan – Design Guidelines

- Follow best EU and international practices
- Follow some recommendation from EBRD Report on Numbering & Frequency Resources
- Minimal changes for end-users and PTK
- Adopt provision which will fix/resolve telecom sector issues, but shall also be future-proof for any future work, especially after the allocation of Country Code (CC)
- Implement Law on Telecommunication

Plani i Numeracionit – parime bazë

- Bazuar në praktikat e mira ndërkombëtare
- Bazuar në disa rekomandime të raportit të BERZH
- Ndryshime minimale për PTK dhe konsumatorët
- Adoptimi i atyre provizioneve që do të plotësojnë kërkesat imediate, por në të njëjtë kohë e lëjnë mundësinë për zhvillime të mëtutjeshme, pas alokimit të kodit CC
- Bazuar në detyrimet e Ligjit për Telekomunikacion

The Numbering Plan - Outline

- Adherence to ITU-T international standards: E.123, E161, E.164, E.166, X.121
- National Significance Number (NSN) structure composed of 8 digits: 2 for National Destination Codes (NDC) and 6 for Subscriber Number (SN)
- Closed Numbering Plan & Open Dialing Plan for geographic numbers
- Closed Numbering Plan & Closed Dialing Plan for non-geographic mobile

Plani i Numeracionit - Përmbledhje

- Respektimi i standardeve ndërkombëtare të ITU-T: E.123, E.161, E.164, E.166, X.121
- NSN (8 shifra) = NDC (2 shifra) + SN (6 shifra)
- Për numra gjeografik: Plan i mbyllur i numeracionit, por plan i hapur i formimit të numrit
- Për numra jo-gjeografik: Plan i mbyllur numeracioni dhe formimi të numrit

The Numbering Plan - Outline

- 1X Series – Access & Short Codes
- 2X & 3X Series – Geographical Numbering Ranges
- 4X Series – Non-geographical mobile
- 5X, 6X, and 7X Series – Reserved for future use
- 8X Series – Special Numbering Ranges
- 9X Series – Premium Rate Services

Plani i Numeracionit - Përmbledhje

- Seria 1X – Numrat e qasjes dhe të shkurtë
- Seritë 2X dhe 3X – Numrat gjeografik
- Seria 4X – Numrat jo-gjeografik mobil
- Seritë 5X, 6X, 7X – Të rezervuara
- Seria 8X – Numrat special
- Seria 9X – Numrat PRS

The Numbering Plan – Geographical Numbers

- Keep 2X & 3X series as geographical numbers to reflect existing arrangements and minimize changes at this phase
- After CC issue is resolved, standardize all numbering with NDC = 2 and SN = 6
- After the CC issue is resolved, make all NDCs 2 digit, this means that apart from 38, 39, 28, and 29 new NDCs will be introduced for areas which currently have 3 digit NDCs, such as 390, 280, and 290, and also 5 digit SNs will converted to 6 digit SNs

Plani i Numeracionit – Numrat gjeografik

- Seritë 2X dhe 3X përcaktohen si numra gjeografik, që të reflektojnë situatën ekzistuese dhe të minimizojnë ndryshimet në këtë fazë
- Pas alokimit të CC, të standardizohen të gjithë numrat gjeografik me NDC = 2 dhe SN = 6
- Kjo do të thotë se prefikset 280, 290 dhe 390 do të zëvendësohen me NDC dy shifrorë, si dhe të gjithë SN ekzistues 5 shifror do të zëvendësohen me 6 shifror

The Numbering Plan – Non-geographical numbers

- Series 4X will be kept for non-geographic mobile
- Vala 900 will keep NDC = 44
- Other NDCs available: 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49
- New GSM operators and MVNOs can have other NDCs from this range

Plani i Numeracionit – Numrat jo-gjeografik

- Seria 4X e rezervuar për numra jo-gjeografik mobil
- Vala 900 do të mbajë NDC = 44
- NDC tjera janë: 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49
- Operatorëve tjerë GSM, si dhe MVNO mund t'ju alokohen NDC tjera nga ky brez

The Numbering Plan – Special Services

- 8X series will be used for Special Services
- Three types:
 - No charge to the caller - 8X0
 - Cost shared with the operator – 8X4
 - Cost born by the caller – 8X7
- Initially, 800 to be used for free-phone services (no charge to the caller)
- Further work required on tariffing

Plani i Numeracionit – Shërbimet speciale

- Seria 8X do të përdoret për shërbime speciale
- Tre tipe:
 - Pa pagesë për thirrësin – 8X0
 - Kostoja ndahet me operatorin – 8X4
 - E tërë kostoja e thirrjes paguhet nga thirrësi – 8X7
- Fillimisht 800 do të përdoret për shërbimet pa pagesë
- Punë e mëtutjeshme nevojitet për të përcaktuar tarifat

The Numbering Plan – Premium Rate Services (PRS)

- 9X series to be used for PRS numbering ranges
- Two types:
 - Premium Rate Content Services – 9X0
 - Premium Rate Non-Content Services – 9X1
- Further work required on this topic to detail allocation and tariffing

Plani i Numeracionit – Shërbimet PRS

- Seria 9X do të përdoret për shërbimet PRS
- Dy tipe
 - PRS me përmbajtje (content) – 9X0
 - PRS pa përmbajtje (content) – 9X1
- Punë e mëtutjeshme në përcaktimin e kriterëve për alokim dhe tarifat

The Numbering Plan – Access Codes & Short Codes

- Three types:
 - Type A -> commonly used services, such as emergency
 - Type B -> network-wide use, e.g. Carrier Selection
 - Type C -> network-specific, independent use by telecom operators, such as sales, fault reporting, etc
- 112 to be used for emergency services in line with EC recommendations (type A)
- 110 – 111 & 113-119 reserved for harmonized approach for Special Services across EU (type A)
- 10XX for Carrier Selection (type B)
- Proposal to move from existing 92, 93 and 94 to 192, 193, and 194, as 9X series to be used for PRS

Plani i Numeracionit – Kodet e qasjes dhe të shkurtuara

- Tre tipe
 - Tipi A -> shërbime që përdoren nga të gjithë, p.sh. Emergjente
 - Tipi B -> shërbime që vlejné për të gjitha rrjetat, p.sh. CS
 - Tipi C -> shërbime që vlejné vetëm në rrjeta të caktuara, p.sh. shërbimet e shitjes, raportimit të prishjeve, etj
- 112 do të përdoret për shërbimet emergjente, në përputhshmëri me rekomandimet e BE (tipi A)
- 110-111 dhe 113-119 të rezervuara për qasje të harmonizuar në BE (tipi A)
- 10XX për përzgjedhje të operatorit (tipi B)
- Propozohet që numrat emergjentë ekzistues 92, 93, 94 të barten në 192, 193, 194, pasiqë seria 9X do të përdoret për shërbime PRS

The Numbering Plan – Implementation issues

- Publication of Regulation on Numbering Plan
- Discussion between TRA – PTK on numbers which are not used
- TRA takes over management of Numbering Resources
- Publication of reports on usage of corresponding series of numbering blocks
- TRA working with all stakeholders on changes that should occur after CC issue is resolved, such as converting all NDCs to 2 digit, converting all SNs to 6 digit, etc, and agreeing a specific implementation timetable

Plani i Numeracionit – Implementimi praktik

- Aprovimi dhe publikimi i Rregullores për numeracion
- Diskutime në mes ART dhe PTK për përcaktimin e brezeve ekzistuese që nuk janë në përdorim
- Publikimi i raportit për shfrytëzueshmërinë e brezeve numerike
- Përcaktimi i saktë i ndryshimeve që duhet të ndodhin në numeracion, pas alokimit të kodit CC, përmes një bashkëpunimi të ngushtë në mes të ART dhe të gjithë palëve të interesuara

The Numbering Plan – Further Work

- Allocation of specific numbering range for services based on VOIP technology
- Further work regarding number usage charges (tariffs), especially for Special and PRS numbering resources
- Implementation of Carrier Selection (CS) & Carrier Pre-Selection (CPS) and Number Portability, etc

Plani i Numeracionit – Punët e mëtutjeshme

- Alokimi i brezeve numerike të veçanta për shërbimet e bazuara në teknologjinë VoIP
- Tarifat për numeracion, posaçërisht lidhur me resurset numerike speciale dhe PRS
- Implementimi i transferimit të numrave (number portability) dhe CS & CPS